

Posudek oponenta disertační práce

Autor disertační práce: PhDr. Barbora Drobíková

Název disertační práce: Problém funkcí katalogu v digitálním prostředí: vývoj a trendy v budování knihovních katalogů z bibliografického pohledu

Školitel : Doc. PhDr. Richard Papík, Ph.D.

Oponent disertační práce: Doc. RNDr. Jiří Souček, DrSc.

Posudek:

20.5.2011

Cíl práce:

Cílem práce bylo prozkoumání současných trendů při budování knihovních katalogů. Úhel pohledu na problematiku je založen na bibliografickém hledisku a na roli, kterou hrají procesy digitalizace a obecně digitálního prostředí. Dalším určujícím hlediskem je definice funkcí katalogu jako východiska pro budování katalogu.

Shoda se zadáním diplomové práce:

Lze říci, že autorka ve své práci plně vyhověla zadání.

Struktura práce:

Autorka problematiku katalogů vztahuje k teorii konceptuálních modelů a tím vzniká propojení knihovních hledisek s hledisky teorie datových modelů, konceptuálních modelů a modelování informačních systémů. Datové a konceptuální modely vznikají v 60. letech jako základna pro SQL databáze a pro budování informačních systémů. Propojení těchto dvou oblastí je velmi cenné.

Dále je v práci obsažena analýza dvou vybraných katalogů českých knihoven pomocí metody transakční analýzy logu vyhledávání. Výsledky dílčích výzkumů jsou v práci shromážděny a v úvodu přehledně uvedeny.

Hlavní část práce se věnuje podrobné analýze konceptuálních modelů FRBR, FRAD, FRISAD a FRBRoo.

Autorka dále tuto problematiku (velmi správně) vztahuje k fenoménu sémantického webu.

Dále také studuje vztah k uživatelskému rozhraní a obecně vztah k hledisku uživatele na tyto procesy.

V části 1.3 autorka formuluje přehledně své hypotézy, které potom v práci studuje a vyhodnocuje. V části 1.4 formuluje také vztah k problematice knihovní a informační vědy včetně aspektů výukových.

V první a druhé kapitole autorka popisuje používanou terminologii a standardní přehled funkcí katalogu.

Ve třetí až sedmé kapitole autorka podrobně popisuje konceptuální modely, vztahy mezi nimi a jejich vztahy k funkčním požadavkům na katalogy.

V osmé kapitole autorka popisuje koncepty: dokonalý bibliografický jazyk, sémantický web, ontologie, RDA, RDF atd. a jejich vztahy.

V desáté a jedenácté kapitole autorka popisuje zásady a výsledky výzkumu dvou katalogů (Universita Karlova v Praze, vědecká knihovna v Olomouci).

Hodnocení práce

Celou práci hodnotím jako skutečně vynikající.

Téma práce pokládám za velmi aktuální a velmi významné v současné době a to jak z aplikačního hlediska tak i z obecně teoretického hlediska.

Hlavní přínos práce vidím v navázání souvislosti mezi dvěma odlišnými oblastmi, a to:

1. obecné teorie datových a konceptuálních modelů, tak jak se vyvinula při tvorbě databází a informačních systémů (relační datové modelování)
2. konceptuální modely pro FRBR, FRAD, FRSAD a FRBRoo jak vznikly při studiích analyzujících funkční požadavky na bibliografické záznamy.

Tímto spojením dochází k syntéze a synergii oblasti katalogizace a dotazování v informační a knihovní vědě s oblastí datových a konceptuálních modelů v teorii relačních datových struktur. Je dobře známo, že datové nástroje SQL databází jsou rovnocenné s predikátovou logikou prvního řádu a tímto spojením je oblast katalogizace (tj. popisu informačních zdrojů) zařazena jako součást obecného logického modelování světa.

Teprve tímto spojením je možné (podle mého názoru) získat obecný teoretický základ pro informační a knihovní vědu. Autorka k tomuto cíli přispívá především velmi pěkným zpracováním celé problematiky a dále také formou vlastního příspěvku k této problematice.

Autorčin vlastní přínos spočívá v obsahu „shrnutí“ v jednotlivých kapitolách a dále ve zpracování výzkumu dvou významných katalogů. Autorčin vlastní přínos je přiměřený dané problematice, zvláště je nutné uvažovat skutečnost, že se nejedná o okrajový problém, ale o centrální teoretický základ pro informační a knihovní vědu v posledním desetiletí.

Autorčin vlastní přínos k problematice hodnotím jako velmi dobrý.

Hypotézy, které autorka v úvodu uvádí jsou formulovány výstižně a přesně a podle mého názoru jsou v práci plně potvrzeny.

Volba informačních zdrojů:

Autorka volí informační zdroje správně, citace jsou uvedeny dobře.

Stylistická úroveň práce:

Stylistickou úroveň práci hodnotím jako vynikající.

Formální úprava práce:

Formální úprava práce je vynikající. V práci jsem našel několik drobných nedostatků (překlepů), které nemají vliv na obsah a hodnocení práce.

Doplňující dotazy pro diplomanta:

Doplňující dotazy nemám.

Rád bych pouze v souvislosti s předloženou prací vyjádřil svůj vlastní názor na studovanou problematiku.

Osobně se domnívám, že by bylo vhodné více rozšířit část datových a konceptuálních relačních modelů tak, aby bylo možné zařadit informační a knihovní vědu do celku logického a konceptuálního modelování světa na obecné teoretické úrovni. To by ovšem znamenalo rozšířit oblast informací-znalostí, poznatků z původně knihovní sféry na všechny dostupné informace, např. na celý informační obsah internetu. (Tím by se také jasně ukázalo, že hlavním přínosem informační vědy v posledním desetiletí byly výsledky typu Google, facebook a podobně, což nesmírně rozšiřuje pole působnosti informační a knihovní vědy a mění pohled na možnosti budoucího rozvoje knihoven a informačních institucí obecně.)

Předložená práce splňuje v plné míře podmínky kladené na disertační práci a doporučuji ji k obhajobě.

Podpis